

2017-04-11

Valnämnden

Dnr Vln 2017/3

Järfälla kommuns indelning i valkretsar från och med kommunfullmäktigevalet 2018

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till valnämnden

1. Valnämnden föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att Järfälla kommun från och med kommunfullmäktigevalet 2018 ska bestå av en valkrets.

Ärendet i korthet

Valmyndigheten har uppmanat samtliga kommuner att se över sin valkretsindelning och ta ställning till eventuella förändringar. Detta med anledning av ändringar i vallagen som har gjort det möjligt för valkretsindelade kommuner att från och med kommunfullmäktigevalet 2018 slopa valkretsindelningen.

Kommunstyrelseförvaltningen gör bedömningen att valkretsindelningens negativa konsekvenser överväger fördelarna med att behålla nuvarande indelning och föreslår därför att Järfälla kommun ska utgöras av en valkrets från och med kommunfullmäktigevalet 2018.

Handlingar

1. Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2017-04-11

Bakgrund

Järfälla kommun består av två valkretsar. Att slopa valkretsindelningen och låta kommunen utgöras av en valkrets från och med kommunfullmäktigevalet 2018 har blivit möjlig i och med ändringar i vallagen¹. Tidigare har vallagen uttryckt att kommuner med 24 000 eller fler röstberättigade och/eller med ett fullmäktige bestående av minst 51 mandat *skall* delas in i två eller fler valkretsar. Vallagens nya lydelse uttrycker att kommuner med 36 000 eller fler röstberättigade *får* delas in i två eller fler valkretsar.

Den 31 okt 2017 är sista dag för kommunfullmäktige att besluta om ändrad indelning i valkretsar inför valet 2018. För att gälla skall beslutet därefter fastställas av länsstyrelsen (4 kap. 13 § vallagen). Valmyndigheten har med anledning av det uppmanat samtliga kommuner att se över sin valkretsindelning och ta ställning till eventuella förändringar.

¹ Proposition 2013/14:48, *Proportionell fördelning av mandat och förhandsanmälan av partier i val*

Analys

Valkretsindelning har sitt ursprung i kommunindelningsreformerna på 50-, 60- och 70-talet. Under denna period minskade antalet kommuner från 2 498 till 277². Nuvarande antal kommuner är 290. Syftet med valkretsindelningarna var att skapa garantier för att olika lokala intressen blev företrädade i fullmäktige³. Under denna period, när tidigare självständiga kommuner nyligen blivit en del av en annan kommun, är det rimligt att anta att valkretsindelningen hade en viktig funktion. I förarbetet till proposition 2013/14:48, *Proportionell fördelning av mandat och förhandsanmälan av partier i val*, som nu trätt i kraft, framgår dock att partierna i kommunalvalen nu mer och i allt större utsträckning går fram med gemensamma kandidatlistor i valkretsarna. Detta talar för att det ursprungliga syftet med kravet på valkretsindelning i praktiken inte längre tillgodoses genom denna reglering. Propositionen belyser istället negativa konsekvenser av valkretsindelning. Kritiken baseras på att en sådan indelning medför att alla röster i valet till kommunfullmäktige inte blir lika mycket värda beroende på var i kommunen man bor.

En slopad valkretsindelning skulle medföra en mer proportionell och representativ mandatfördelning i kommunfullmäktige. Ändringarna i vallagen innebär dock en mer representativ och proportionerlig mandatfördelning än tidigare även i valkretsindelade kommuner. Genom fasta valkretsmandat och utjämningsmandat samt återföring av överskjutande mandat skapas förutsättningar att säkerställa en proportionell mandatfördelning i kommunfullmäktige oavsett hur valkretsindelningen görs. Förändringarna i vallagen innebär med andra ord att mandatfördelningen i kommunfullmäktige blir mer proportionell och representativ oavsett valkretsindelning. Med en vallag som syftar till att en mer representativ mandatfördelning oavsett valkretsindelning blir det avgörande snarare vad som är bäst för väljarna, d.v.s. vilket system som är mest begripligt.

Förutom en ökad valfrihet för kommuner gällande valkretsindelning samt återföring av överskjutande mandat innebär lagförändringen bland annat:

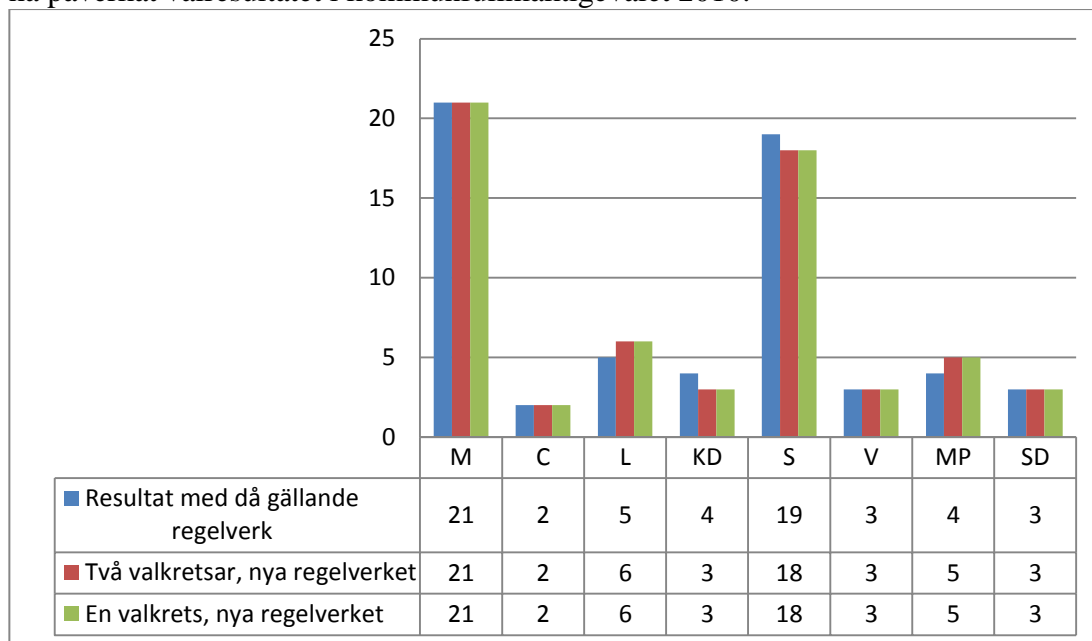
- att den jämkade uddatalsmetoden tillämpas med 1,2 som första delningstal, istället för 1,4 som har gällt hittills
- en tvåprocentsspärr i kommuner som är en enda valkrets och treprocentsspärr i kommuner som är indelade i två eller flera valkretsar
- att nio tiondelar av mandaten i fullmäktige skall vara fasta valkretsmandat medan återstoden fördelas som utjämningsmandat i valkretsindelade kommuner

Valmyndigheten har skapat en valsimulator i vilken man kan ladda in ett valresultat från ett tidigare val och därefter applicera andra regelverk på valresultatet (www.val.se). Med hjälp av valsimulatorn kan man se vad som händer om man tillämpar det nya regelverket som ska gälla fr.o.m. valen 2018 på ett tidigare valresultat.

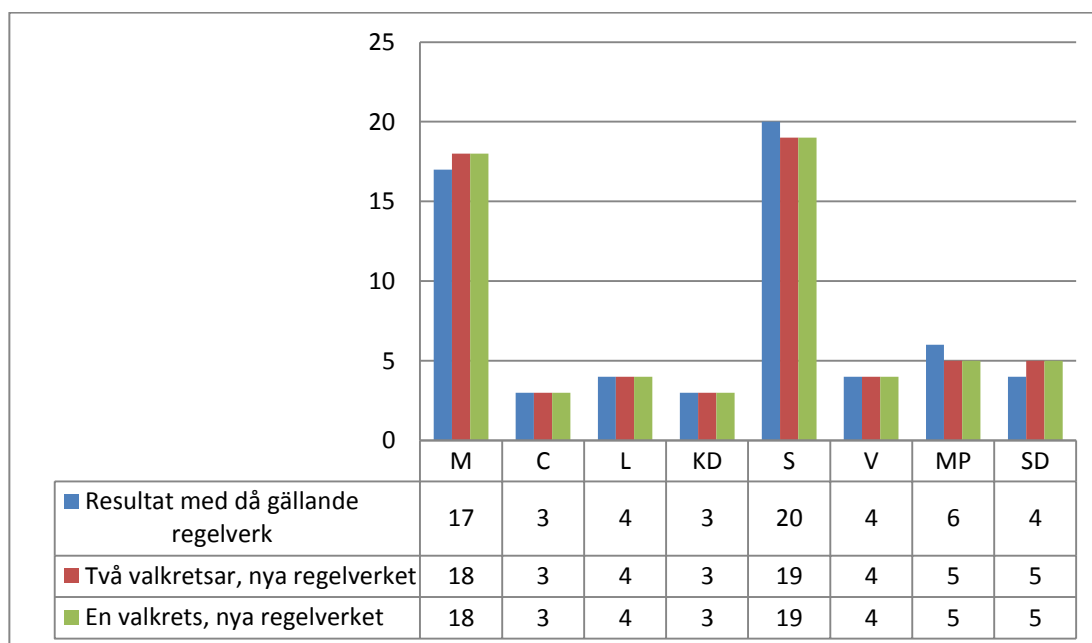
² Kommunallagen med kommentarer och praxis, femte upplagan 2011, SKL, s.14

³ Kommunallagen med kommentarer och praxis, femte upplagan 2011, SKL, s.15

Nedanstående diagram visar hur det nya regelverket, det som nu trätt i kraft, skulle ha påverkat valresultatet i kommunfullmäktigevalet 2010.

Nedanstående diagram visar hur det nya regelverket, det som nu trätt i kraft, skulle ha påverkat valresultatet i kommunfullmäktigevalet 2014.

Ovanstående tabeller visar att mandatfördelningen blir densamma oavsett om man applicerar det nya regelverket för valkretsindelade kommuner eller det nya regelverket på *ej* valkretsindelade kommuner på resultatet på valet till kommunfullmäktige 2010 respektive 2014.

Överväganden

Att behålla nuvarande valkretsindelning skulle i och med lagändringarna innebära en mer representativ och proportionell mandatfördelning än tidigare. För väljarna blir

dock valsystemet svårbegripligt vad gäller fasta valkretsmandat och utjämningsmandat samt återföring av överskjutande mandat. Också med slopad valkretsindelning skulle mandatfördelningen bli mer representativ och proportionell jämfört med tidigare men också mer begriplig ur ett medborgarperspektiv.

Det som huvudsakligen skiljer alternativen åt är att en bibehållen valkretsindelning skulle innebära att en mängd nya regler kring mandatfördelningen träder i kraft medan en slopad valkretsindelning istället innebär en drastisk minskning av sådana regler. Eftersom det huvudsakliga syftet, en mandatfördelning som bättre återspeglar väljarnas vilja, uppnås med båda alternativen, blir det avgörande snarare vilket system som är lättast att förstå ur ett medborgarperspektiv.

Barnkonsekvensanalys

Kommunstyrelseförvaltningen gör bedömningen att det föreslagna beslutet inte har någon uppenbar påverkan på barn och unga.

Slutsatser

Kommunstyrelseförvaltningen gör bedömningen att det ursprungliga syftet med valkretsindelning spelat ut sin roll samt att en slopad valkretsindelning gör valsystemet enklare att förstå för invånarna. Denna bedömning och det faktum att väldigt få partier i de senaste valen till kommunfullmäktige har använt sig av valkretslistor gör att kommunstyrelseförvaltningen föreslår valnämnden att föreslå kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att Järfälla kommun från och med kommunfullmäktigevalet 2018 ska bestå av en valkrets.

Christina Rapp Lundahl
Kommundirektör

Mia Öhrnell
Kanslichef

Beslutet ska skickas till

Samtliga nämnder
Länsstyrelsen